

EN MAGISK Ö I SÖDRA ISHAVET

Seglaren Roger Nilson har legat lågt sedan Volvo Ocean Race 2009, men i år var det dags för ett nytt äventyr – Sydgeorgien!

TEXT: ROGER NILSON FOTO: ROGER NILSON, SKIP NOVAK, STEPHEN VENABLES, NICK, MARK, RODRIGO OCH DAVID.

VÄNSTER: Roger Nilson, ute på ett "lagom" stort äventyr.
STORA: Kungspingviner pysslar om sig efter dagens fisketur utanför Salisbury Plain.

ETT MEJL ANLÄNDE i början av april: "Roger, here is an opportunity for you. We are doing a deep winter trip on South Georgia. I and five other climbers are being dropped for 12 to 14 days on the south end of the island for mountaineering. It is the trip of a life time, yet another. Yours, Skip."

Äventyraren i mig väcktes snabbt till liv. Efter Volvo Ocean Race 2009 fick äventyren stiga åt sidan i några år för mitt numera "normala liv" som läkare och terapeut inom beroendevården.

Efter att ha levt som mer "vanligt" under dryga fem år kändes det som att det var dags att göra en seglats jag länge drömt om. Nämligen att få besöka Sydgeorgien, dryga 800 M ostsydost om Falklandsöarna. Kanske mest känt genom att Sir Ernest Shackleton räddades där under sitt berömda äventyr för nästan exakt hundra år sedan.

Denna gång skulle det bli lite mer "lagom" äventyrligt. Den 16 augusti flög vi via Chile till Falklandsöarna. När jag klev ombord på Skip Novaks 74-fots aluminumbåt Pelagic Australis blev jag imponerad. Båten är totalt anpassad till dessa kalla farvatten. Enkel men ex-

tremt funktionell både på däck och under däck: Specialarrangemang på däck för ankring och förtöjning till land. Det finns varken watermaker, kylskåp, frys, mikrovågsugn eller andra finesser. Minimalt med prylar som kan gå sönder, då man i dessa vatten måste vara helt självförsörjande. Längst akterut på däck hängde fyra flådda får som skulle bli vår huvudsakliga föda tills vi kom tillbaka till Falklandsöarna fem veckor senare.

Den mest kända av klättrarna ombord, förutom Skip Novak själv, var Stephen Venables. Han var förste engelsman utan syrgas på Mount Everests topp 1988. Stephen var nu på väg mot sin sjätte expedition på Sydgeorgien.

Den 19 augusti kastade vi loss från Stanley, väl förberedda och fyllda av förväntan inför denna ”segelbåtsburna bergsbestigningsexpedition” som Skip kallat äventyret.

Ett par dagar senare hade temperaturen i luften dalat till minus 3 grader och vattnet till kylslagna minus 2. Ur loggboken: ”No ice targets on radar but heavy icing on deck. Wind gusting 50 knots from South West”. På grund av nedisningen och hårt väder tvingades vi gå norr om Sydgeorgien. Skip och klättringsledaren Venables ville sätta iland klättrarna nära sydostspetsen, ”Cape Disappointment”. Captain Cook, som klev iland på Sydgeorgien 1775, döpte udden när han förstod att han inte hittat en ny kontinent utan bara en stor ö.

På morgonen den 23 augusti fick vi öns sagolika berg i sikte och magin var fullkomlig. Stormen hade bedarrat, den röda morgonsolen lyste genom isen på däck, i riggen och på nedre delen av seglen. Det såg ut som om hela båten var klädd i gnistrande, rosa diamanter. Denna typ av nedisning har jag inte varit med om sedan vi tog Whitbreadbåten The Card från Kalmar till Sandhamn i minusgrader, december 1988!

Efter att ha hackat is hela morgonen ankrade vi framåt lunch i Husvik, en av de gamla norska valfångststationerna. Vi välkomnades av några leopardsälar och råmande sjöelefanter, som sträckte ut sig på klipporna. På nordsidan av ön hade norrmännen licens från engelsmännen att fånga val. Från 1904 till 1965 dödades mer än 65 000 valar av olika slag, men också sjöelefanter och

pälssäl. Dessa små valfångstbyar är nu övergivna.

På kvällen ett par dagar senare hade vi misslyckats ett flertal gånger att få ankaret att fästa. Denna blåsiga kväll i Royal Bay, Moltke Harbour, förstod jag något. Ankringstekniken är det allra viktigaste för överlevnad här nere. Om man draggar upp bland klipporna finns det inte mycket chans att få hjälp. Efter viss frustration insåg Skip problemet. I nattens blåsiga mörker bytte vi till ett tyngre CQR-ankare, som antligen fäste. Problemet är ofta så kallade katabatiska vindar, fallvindar eller ”williwaws”. Som slaget från en boxare kom de helt oväntat, träffade båten med oerhörd kraft och krängde ner vår 50 tons båt till 20–30 grader. Båten kändes som en jolle och det slet hårt i ankarkättingen.

Snart förstod jag också att de engelska sjökorten, både papper och elektroniska, inte är mycket att lita på nära

”Efter att ha hackat is hela morgonen ankrade vi framåt lunch i Husvik.”

land. När vi gick in i en vik lyfte vi upp den svängbara kölen. Vi hade både den och det svängbara rodret löst, ifall vi skulle gå på något grund trots ständig koll. Här gäller ofta enbart navigering med radar och ekolod. Undrar hur Captain Cook och andra klarade sig så länge i dessa vatten?

Gold Harbour blev vår första starka upplevelse av djurlivet på ön, som enligt Skip överträffar Antarktis med hästlängder. Fullkomligt överväldigad av naturens skönhet satt jag på stranden, omgiven av gigantiska sjöelefanter med ett harem som skulle få en arabisk prins avundsjuk. De små honorna låg för sig. Den stora tjuren med sin snabellika näsa frustade och dåsade kungligt i den svala solen. Pälssälarna liksom alla andra djur tycktes fullkomligt orädda för oss människor. De bastanta pälssälhanarna försvarar dock sina honor och ungar. Det gäller att hålla sig på behörigt avstånd.

Med sina horder av ungar verkade kungspingvinerna nästan mer mänskliga än vi själva! Alla ungarna stod tätt tillsammans som i ett jättedagis, när

föräldrarna drog ut i havet på morgonen för att fiska åt dem. På kvällen, när de surfade upp på stranden, hittade de snabbt sin egen unge bland många tusen. Upplevelsen var så stark att ögonen tårades och känslan kan närmast liknas vid en andlig upplevelse. En känsla av total helhet, att vara ett med allt ...

De stora ilska jättestormfåglarna bröt friden då de attackerade svaga pingvinungar och hackade ihjäl dem brutalt. Äta eller ätas ... De kritvita mindre slidnäbbarna struttade runt i den gigantiska pingvinkolonin och plockade vad de kunde hitta.

Det kändes svårt för många av oss nykomlingar att denna sena eftermiddag lämna stranden med sina mäktiga, snöklädda bergsmassiv i bakgrunden. Innan jag klev i gummijollen kom en ensam drygt meterhögt kungspingvin spatserande fram till mig. Han ställde sig en meter från mig, vred lite på hu-

vudet och sa något jag inte förstod. Den närmast jämförbara naturupplevelsen var de år jag hade förmånen att få dyka i Komodoöarna i Indonesien.

Den 29 augusti gled vi under den stilla eftermiddagen in i Ocean Harbor där ett gammalt fartygsvrak vilar på sniskan, befolkat av den intensivt blåögda fågelarten skarv, kallad ”Shag”. Morgonen efter, under bländande och varm sol, satte vi stighudar på våra skidor. Vi hasade oss några kilometer upp i det 450 meter höga bergspasset. Klättrarna fortsatte mot toppen på Black Peak.

Utsikten från krönet av bergspasset var bortom all beskrivning. Mot syd ligger Nordenskiöldsglaciärens blånande, imponerande ismassor. Västerut höjer sig öns vassaste och högsta bergstoppar, bland annat Mount Sugartop. På osäkra ben tog jag mig nedför berget.

På kvällen förtöjde vi vid träbryggan i Grytviken, den enda valfångarstationen som är tillåten att besöka. Där ligger ett par gamla rostiga valfångstfartyg som ett minne från en svunnen tid. De hade fortfarande utkikstornet och harpunkanonnen kvar trots tidens tand.

OVAN VÄNSTER: Duncan tillsammans med orädd skarv på isflak i Carlita Bay. OVAN HÖGER: Ärrad sjöelefant vilar på stranden i Gold Harbour. NEDAN VÄNSTER: Mamma kungspingvin har inte mer mat att ge sin hungriga unge. NEDAN HÖGER: Tre av klättrarna på en av topparna i The Trident, Treudden.

VÄNSTER: Alec hackar is så att vi kan rulla upp stagsäglet, efter den kyliga seglingen från Falklands. HÖGER: Grytviken en stilla morgon då några av oss är på väg till Maiviken på skidor.

Följande dag besökte vi Grytvikens lilla museum, där det bland mycket annat finns en kopia på den lilla 6,5 meters träbåt som Shackleton seglade från Elephantön till Sydgeorgien. Här finns också Shackletons grav. Intill posten ligger öns enda forskningsstation, där vi fick lära oss att mängden av packis i Antarktis styr mängden alger, som i sin tur styr krillens antal. Strömmen för krillen norrut till Sydgeorgien. Mängden krill reglerar mängden av många andra djur, bland annat pälssäl.

Dagen efter tog vi oss till Possession Bay, där Captain Cook landade och tog ön i besittning för Englands räkning. När vi kom fram var det närmast snöstorm och inte var det bättre morgonen därpå. Alec noterade i loggboken: "A Windy shithole!" Jag var inte avundsjuk då jag såg vår Zodiac försvinna i den horisontella snön. De sex klättrarna skulle ta sig upp på ön via en brant glaciär med pulkor, tält, klättringsutrustning och proviant. Avsikten var att nå toppen av några icke bestigna berg då väderprognosen såg god ut för de närmaste dagarna. Ett par dagar senare fick vi reda på att klättrarna satt upp ett basläger vid foten av bergen The Trident, Treudden.

Under deras klättring hann vi besöka Salisbury Plain, ett otroligt vackert ställe med en av de två största kolonierna med kungspingviner. Hela eftermiddagen var jag ensam, rörde mig bara några meter från den gigantiska kolonin. Jag blev fullständigt tagen av det sociala

liv som spelades upp. Ungar som matades, ungar som sökte fly från ilska jättestormfåglar och tusentals pingviner som återvände under sen eftermiddag efter att ha hämtat föda till familjen.

Nära stranden fanns det en halvmeters hög snökant, som alla pingviner var väl medvetna om. Det gällde att surfa på en våg för att klara att nå upp på snön. Ibland missade någon vågen och kraschade rakt in i snön. Det krävdes sedan en intensiv kamp då både vingar och näbb nyttjades för att klamra sig upp på snön. Pingvinen använde näbben som en människa använder en isyxa

att hämta föda. De ganska otympliga ungfåglarna har inget egentligt bo, utan bara några kvistar att sitta på mellan grästuvorna. Ibland vecklar de ut sina osäkra men enormt stora vingar och flaxar lite på prov. För flyga kan de inte ännu. "De är bara 12 månader och flyger först när de blir 16 månader", säger Alec som kan det mesta om djurlivet.

Den 5 september ringde Skip via sin satellittelefon och informerade belåtet: "Vi har idag nått toppen på den högsta och svåraste av The Trident-topparna!" Alla jublade! Några dagar senare var klättrarna ombord, trötta men nöjda.

” Halvvägs till Falklands fick vi västlig storm med mycket grov sjö. ”

under klättring! Ibland var det nära att jag ville skynda till och ge en hjälpande hand. Det var inte lätt att lämna mina nya vänner, men i skymningen blev jag hämtad efter ytterligare en magisk dag.

Vädret var nu stabilt med högttryck och vi väntade spant på hur klättringen skulle gå. Under tiden besökte vi Prion Island i närheten. När vi vandrat upp på toppen av den gräs- och snöklädda 50 meter höga ön mötte oss en imponerande syn: Fem enormt stora albatrossungar sitter utspridda mellan grästuvorna. Ungarna är feta och luddiga i sina unga fjädrar och väntar på mamma och pappa som är långt ute på havet för

Sedan började återseglaten till Falklandsöarna. Vi fick verkligen uppleva The Screaming Fifties, då Sydgeorgien ligger på 54° syd. Halvvägs till Falklands fick vi västlig storm med mycket grov sjö. Vindmätaren nuddade 68 knop, en bit över 30 m/s. Skip beordrade att vi skulle "ligga bi". Efter fyra timmar började vinden och sjön lägga sig och vi fortsatte med de minsta seglen.

Den 16 september var vi åter tryggt i Stanley. Tre gånger har jag kappseglat runt jorden under Skips ledarskap och alltid känt mig trygg. Även denna gång var hans insats som expeditonsledare förstklassig.